

Postadres Postbus 24, 9410 AA Beilen
Telefoon (0593) 53 92 22
Internet www.middendrenthe.nl
E-mail gemeente@middendrenthe.nl

Minister van Defensie
T.a.v. Directie Materieel, Vastgoed en Duurzaamheid
o.v.v. Nationaal Programma Ruimte voor Defensie
Postbus 20701
2500 ES Den Haag

Bezoekadres
Beilen Raadhuisplein 1
ma, wo, vr 8.30 – 16.30
di 8.30 – 14.30
do 8.30 – 20.00
Smilde Oons Huus Elzenlaan 10
ma 8.30 – 12.00
do 8.30 – 12.00

Datum: 6 februari 2024
Behandeld door: Tiny van Hoek (t.vanhoek@middendrenthe.nl)
Zaaknummer: 3983269
Onderwerp: Zienswijze gemeente Midden-Drenthe over NRD Ruimte voor Defensie

Uw kenmerk:
Bijlagen:
Verzonden op: 7 februari 2024

Geachte heer, mevrouw,

In het kader van het Nationaal Programma Ruimte voor Defensie (NPRD) heeft u een Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) gemaakt. Deze heeft u vanaf 18 december 2023 ter inzage gelegd voor het indienen van zienswijzen. Graag maken wij gebruik van deze mogelijkheid.

Allereerst willen we onze waardering uitspreken voor het feit dat u gekozen heeft voor het doorlopen van een m.e.r.-procedure voor het nationaal programma. U bent hiertoe niet verplicht, maar wilt dit toch doen om alle belangen in kaart te krijgen, voor een goede belangenafweging en een goede participatie. Dit wordt door ons als burgemeester en wethouders van Midden-Drenthe zeer gewaardeerd.

Wat wij echter vervelend vinden, is dat de NRD ter inzage is gelegd zonder dat er voorafgaand enig contact met ons geweest is. U heeft meerdere plannen op en boven ons grondgebied, dus collegiaal overleg had in de lijn der verwachting gelegen (zie onderdeel 4.3.2 op pagina 12 van het Participatieplan). Wij hopen dat u uitspreekt dit in het vervolg anders te doen.

Hieronder maken wij eerst wat algemene opmerkingen over de NRD. Daarna gaan wij in op de specifieke behoeften van Defensie in Midden-Drenthe. En tot slot maken wij opmerkingen over het proces.

Algemene opmerkingen over de reikwijdte en het detailniveau

Belangenafweging

De noodzaak voor de uitbreiding van Defensie is gebaseerd op diverse internationale afspraken en staat wat ons betreft niet ter discussie. Wij maken ons echter zorgen over hoe de belangenafweging gaat plaatsvinden. Het NPRD zal door het kabinet vastgesteld worden. In het NPRD komt te staan op welke locaties in Nederland nut en noodzaak van groei van militaire activiteiten vaststaat. Nog heel hoog-over, maar er worden wel locaties aangewezen. Het is dus een belangrijke stap, waar in de vervolgprocessen steeds weer op teruggevallen zal worden.

In het m.e.r. worden nu eerst de effecten en alternatieven van de ruimtevraag van Defensie onderzocht. In de NRD staat pagina 6: “Hierbij kunnen ook andere aspecten, zoals belangen van andere (nationale) ruimtevragers, draagvlak en kosten een rol spelen.” Door het woordje ‘kunnen’ krijgen wij hier niet het gevoel dat er een volwaardige belangenafweging zal plaatsvinden.

Vervolgens staat op pagina 7: “Daar waar nieuwe terreinen nodig zijn, wordt nadrukkelijk rekening gehouden met andere opgaven en transitie.” Maar in de zin erna staat: “De komst van een militaire activiteit en bijbehorend ruimtegebruik kan immers een oplossing zijn voor gebieden waarin bestaande activiteiten en ruimtegebruik in transitie moeten.”

Wij lezen hierin niet dat andere ruimtevragers zwaarder kunnen wegen dan de plannen van Defensie.

Op pagina 18 staat: “In de strijd om ruimte dient het belang van de krijgsmacht afgewogen te worden tegen de belangen waarvoor ‘grote aandachtspunten’ bestaan.” Waarom alleen grote aandachtspunten? En wie bepaalt wat groot is en wat niet?

Dus onze vraag is: worden alle belangen gelijkwaardig afgewogen, of weegt voor het Rijk het belang van Defensie zwaarder dan de belangen van bijvoorbeeld woningbouw en de energietransitie (afspraken in de RES)? Als dit laatste het geval is, wordt afgeweken van bestaande afspraken en dat betekent dat wij bepaalde doelen wellicht niet of moeilijker kunnen halen. Hoe wordt daar vervolgens mee omgegaan?

Selectiecriteria

Bij de selectiecriteria voor het bepalen van ruimtelijke alternatieven wordt duurzame energieopwekking genoemd. We missen hier een criterium voor de netinpassing. Is er voor een nieuwe activiteit behoefte aan elektriciteit? Zo ja, is er dan ruimte op het net? Gaat dit ten koste van andere functies die ook een beroep doen op beschikbare capaciteit of niet?

Verder wijzen wij u op de belangen van de Westerbork Synthese Radiotelescoop die in onze gemeente gelegen is. In de Nationale Omgevingsvisie is de radioastronomie benoemd als nationaal belang. In ons omgevingsplan is dit belang geborgd. Wij verzoeken u dit mee te nemen bij de selectiecriteria.

De behoeften van Defensie

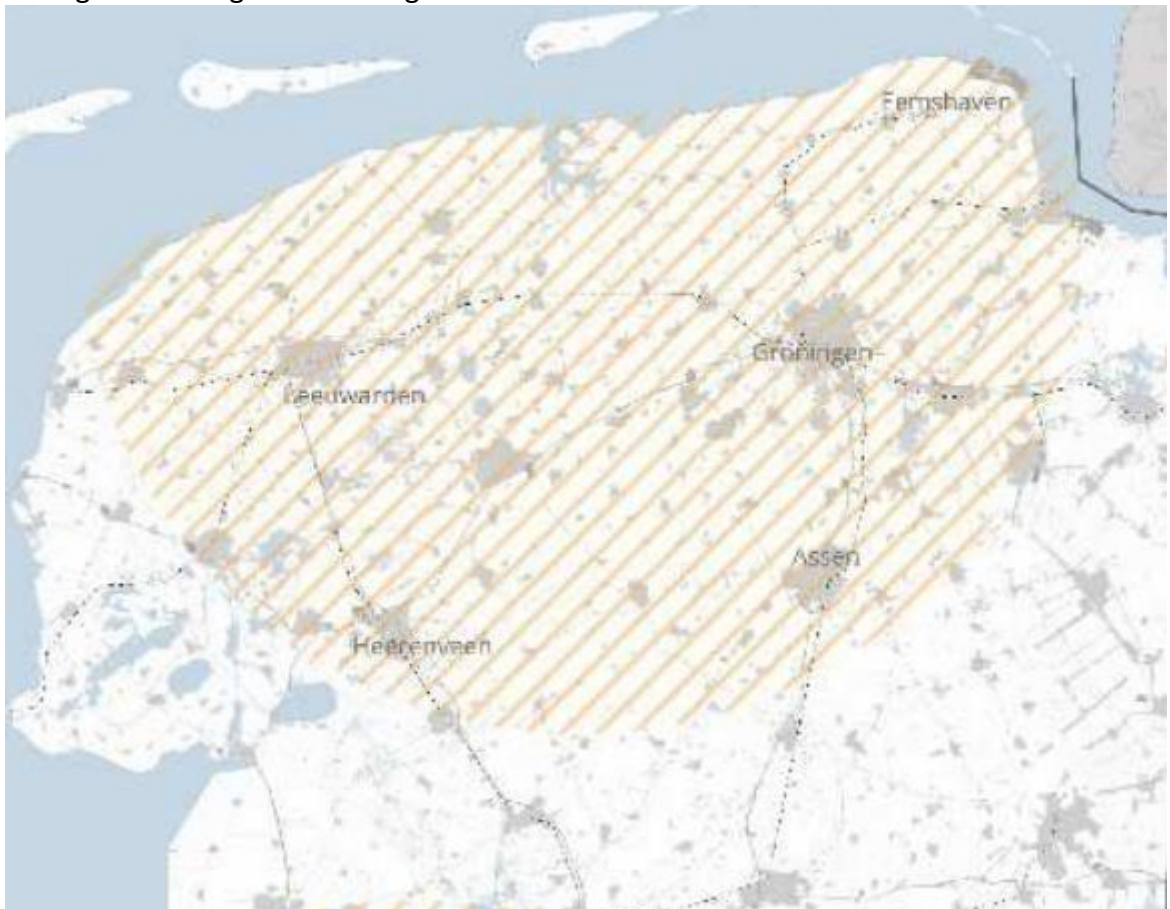
Eerst behandelen we de ruimtevragen met bovenregionale afweging. Daarna gaan we in op de ruimtevragen zonder bovenregionale afweging.

Ruimtevragen met bovenregionale afweging in Midden-Drenthe

De volgende ruimtevragen waarvoor alternatieven onderzocht zullen worden, spelen in Midden-Drenthe:

IV Nieuw terrein voor oefenen en trainen met explosieven

Het eerste alternatief is het uitbreiden van het bestaande terrein in Reek. Lukt dit niet dan zoekt u zoekt een nieuw terrein om te kunnen trainen met zware explosieven. De oppervlakte is minimaal 3 km², maar het liefst 7 km². Een deel van onze gemeente ligt in het zoekgebied:

Echter, in de criteria staat dat Defensie niet wil dat dit oefenterrein gerealiseerd wordt binnen een laagvlieggebied. Het laagvlieggebied ten zuiden van Assen moet dan ook uit het zoekgebied gehaald worden.

V Oefenen in verstedelijkt gebied

Wij begrijpen dat deze behoefte het bouwen van een nieuw oefendorp inhoudt. Alternatief 1 is een oefendorp bij Budel. Alternatief 2 is een oefendorp realiseren in één van de andere bestaande oefenterreinen die groot genoeg zijn. Daarbij wordt oefenterrein De Haar genoemd, als één van de acht mogelijke kandidaten.

De Haar is wel een belangrijke kandidaat, want de wens bestaat om het nieuwe oefendorp te combineren met laagvliegen voor helikopters. En dat laagvlieggebied ligt hier al.

Oefenterrein De Haar zelf ligt in de gemeente Assen. Echter, als dit oefendorp op het bestaande oefenterrein gerealiseerd gaat worden, betekent dat dan dat het oefenterrein uitgebreid moet worden in verband met het behoud van het bestaande gebruik? Want die uitbreiding komt dan wellicht op ons grondgebied. Of zijn dan ook alternatieven denkbaar, zoals het intensiever gebruiken van het Witterveld?

XI Laagvlieggebieden helikopters

Defensie verwacht een structurele toename van het aantal helikopterbewegingen in laagvlieggebieden in Nederland. Dat heeft te maken met de veranderende veiligheidssituatie en de hiermee gepaard gaande verandering in de taakstelling van helikopters. Er is meer diversiteit nodig in de laagvlieggebieden om afwisseling in trainingen te realiseren.

Helikopters mogen niet zomaar overal vliegen. Zo moeten ze rekening houden met dorpen, boerderijen, paardenweides, natuurgebieden, etc. Als deze toenemen, wordt het laagvlieggebied dus feitelijk kleiner. Dat is in het land op vele plaatsen gebeurd, waardoor sommige laagvlieggebieden niet meer bruikbaar zijn.

In grote lijnen zijn er twee alternatieven:

1. De huidige gebieden behouden en daarbij de introductie van een stringent juridisch planologisch regime.
2. Extra gebieden aanwijzen en daarbij de introductie van een licht planologisch regime voor de huidige en de extra gebieden.

Wij vinden dat alternatief 1 en 2 omgedraaid moeten worden. Zo is het ook gepresenteerd tijdens het webinar van Defensie op 16 januari 2024. U gaat eerst op zoek naar nieuwe gebieden en gaat daarna pas kijken naar het juridische regime.

Als een stringent juridisch regime inhoudt dat er geen nieuwe dorpen, boerderijen, paardenweides, natuurgebieden, etc. meer bij mogen komen, dan is dat strijdig met allerlei bestuurlijke afspraken, bestaand beleid en bestaande rechten. Dit is wat ons betreft geen realistisch alternatief.

Dat dit zo in de NRD staat, klemmt temeer nu hierover nog op geen enkele wijze contact met ons als gemeente is gezocht. Onze gemeente valt bijna geheel in een laagvlieggebied. We worden nu enkel uitgenodigd tot het indienen van een formele zienswijze. We vinden niet dat we als overheden zo met elkaar om moeten gaan. We willen dat u hierover met ons in gesprek gaat, alvorens u dit meeneemt in het m.e.r.

Wellicht is een licht planologisch regime voor het bestaande laagvlieggebied denkbaar, maar dit moet dan in gezamenlijkheid met ons en onze inwoners tot stand komen.

En sowieso nemen wij als gemeente geen verantwoordelijkheid voor alle schadeclaims die dit tot gevolg kan hebben.

Ruimte vragen zonder bovenregionale afweging in Midden-Drenthe

Het gaat hier om drie ruimte vragen:

1. Uitbreiding oefenterrein De Haar. In de tabel op pagina 49 staat dat dit de gemeente Assen betreft. De uitbreiding is echter in de gemeente Midden-Drenthe. Wij verzoeken u dit aan te passen.

De omvang van het oefenterrein is te klein om te kunnen opwerken naar de nieuwe taakstelling van Defensie. Om het trainen van het landoptreden te kunnen faciliteren en daarmee gereedstelling te kunnen waarborgen, is een groter oefenterrein noodzakelijk. De inschatting is dat met een uitbreiding van 200 tot maximaal 400 hectare volstaan kan worden.

Er worden nu geen alternatieven onderzocht, dat is pas onderdeel van de vervolprocedure. Wel wordt nu een eerste inschatting gemaakt van de impact.

Er wordt echter geen duiding gegeven van om welk gebied het gaat. Dat is wel belangrijk om te doen, zodat de impact onderzocht kan worden. Gaat het om het gebied richting Laaghalen, of wordt het gebruik van het Witterveld onderzocht? Of wil men uitbreiden ten westen van het Witterveld, dus naar Bovensmilde toe? We willen graag meer duiding.

2. Graafgebieden

Door vele beperkingen is graven op oefenterreinen nagenoeg niet meer mogelijk. Deze activiteiten zijn met het huidige dreigingsniveau en de conflicten die we zien wel weer meer nodig. Daarom moet hiervoor meer aandacht komen in de opleidingen en bij oefeningen op Nederlandse oefenterreinen. Momenteel is enkel het graven van schuttersputten beperkt mogelijk. Het uitbreiden van vergunningen om ook loopgraven of verdedigingswerken voor terreinbescherming te mogen graven is echt noodzakelijk.

Als dit op oefenterrein De Haar wordt toegestaan, betekent dit dan dat De Haar nog verder uitgebreid moet worden?

Het proces

Er is een participatieplan gemaakt, waarin alle participatiemomenten staan. Wij verzoeken u de mede-overheden uit te nodigen voor de genoemde formele participatie, maar daarnaast in alle fasen collegiaal overleg met ons als betrokken gemeenten te organiseren. Zowel ambtelijk als bestuurlijk.

Een ambtelijk overleg voordat de Nota van Antwoord gepubliceerd wordt is in ieder geval gewenst. Wij willen graag onze zienswijzen toelichten en met u overleggen over onze opgaven en belangen. Dit komt uiteindelijk het proces ten goede.

Bovendien zijn wij het eerste aanspreekpunt voor onze inwoners en heeft onze gemeenteraad een volksvertegenwoordigende rol. Daarin willen we graag door u erkend worden.

Afsluiting

Wij begrijpen de noodzaak tot uitbreiding van Defensie, deze staat wat ons betreft niet ter discussie. U heeft het voornemen om een zorgvuldig proces te doorlopen waarin alle belangen in kaart gebracht worden. Wij zien uit naar contact met u en een vruchtbare samenwerking waarin we ieder volwaardig onze rol kunnen vervullen en samen zoeken naar oplossingen en koppelkansen.

Informatie

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Tiny van Hoek, beleidsadviseur fysieke leefomgeving, te bereiken op maandag, dinsdag, woensdag, donderdag en vrijdagochtend via telefoonnummer 0593 53 92 96 of via het mailadres t.vanhoek@middendrenthe.nl.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Midden-Drenthe,

de secretaris,

de burgemeester,